

Становище по Национална стратегия за детето (2019-2030)

Фондация „За Нашите Деца“

Фондация „За Нашите Деца“ е българска неправителствена организация, която вече 27 години работи в България, водена от визията си за развитие и щастливо детство за най-уязвимите деца в страната. Една от основните цели на организацията е да подкрепя изграждането на среда, която в най-висока степен благоприятства развитието и благосъстоянието на всички деца, с фокус върху децата в ранна възраст (0 до 7 години), и насърчаването на тяхното ранно развитие. Фондацията има развита мрежа и предоставя социални услуги за деца и семейства в двата най-големи града в страната – София и Пловдив.

Фондация „За Нашите Деца“ приветства и заявява своята пълна подкрепа за проекта на Националната стратегия за детето (2019-2030). Стратегията е визионерски документ, който има потенциала да допринесе значително за гарантирането на правата на децата в България и за въвеждането на необходимите за подобряване на тяхното развитие и благосъстояние ключови реформи.

Като основни **положителни елементи** в стратегията определяме:

- Подходът основан на жизнения цикъл на детето - основен иновативен елемент на стратегията. Планирането на ключовите мерки в съответствие с етапите на детското развитие от началото на бременността до навършването на 18 годишна възраст, което позволява интервенциите на държавата да се насочват към семействата в точния момент, в който са необходими.
- Заложеното в Стратегията въвеждане на интегриран подход и засилване на междусекторното сътрудничество между институциите, отговорни за гарантиране правата на детето е от изключително значение, тъй като и анализите на предишната стратегия и изведените от изпълнението ѝ предизвикателства определено сочат, че това е сериозно предизвикателство в момента. Важно е да се осмислят и планират правилно заложените координационни звена по места.
- Документът извежда на преден план семеино-ориентирания подход и подкрепата за родителите. Приветстваме възможността детето да се разглежда като част от семейството и да се планират мерки за подкрепа на родителите в изпълнението на техните отговорности и задължения, както и разпознаването на необходимостта от отговорно родителство и отзивчиви родителски грижи.
- Важен елемент в Стратегията е професионализацията на работната сила, тъй като специалистите, работещи пряко с деца носят основна отговорност да подкрепят тях и родителите. Стратегията залага цели за преодоляване на съществуващите в момента сериозни дефицити в здравната, образователната и социалната системи, както от гледна точка на кадрова обезпеченост, така и откъм знанията и уменията на професионалистите.
- В планираните ключови мерки за постигане на стратегическите и оперативните цели на Стратегията, са намерили място изключително важни дейности, насочени към насърчаване на ранното детско развитие. Инвестициите в ранното детско развитие са с много по-висока обществена възвръщаемост от инвестициите в повечето други сфери. Това е свързано с факта, че забавеното развитие през първите години води до по-слаби образователни постижения и намалена икономическа активност и производителност в зрялата възраст на човека, както и до по-високи разходи за неговото здраве и социална защита. Липсата на адекватна подкрепа за семействата

в риск от своя страна се свързва с по-лоши здравни и образователни показатели, по-висок риск от поведенчески и емоционални проблеми, злоупотреба с вещества, престъпност и други предизвикателства, всяко от които носи сериозни негативни обществени последици и разходи. Изключително важно е, че в стратегията са налице мерки за въвеждането на патронажна грижа, на стандарти за ранно детско развитие, както и за подкрепа за бременността и повишаване качеството на родилната помощ, на обхвата и качеството грижата в детските градини и детските ясли, за насърчаване на кърменето, и развитие на услуги за ранна детска интервенция и други.

- Подкрепяме въвеждането на мерки, насочени към премахване на всички форми на институционална грижа за деца и превенция на разделянето на децата от семействата. Такова разделяне е допустимо единствено и само в контекста на преживяно насилие в семейството. Приветстваме фокуса на стратегията върху превенцията на всички форми на насилие върху децата, както и мерките за насърчаване на позитивното родителство и забрана на телесното наказание. Научните изследвания категорично доказват вредите върху детското развитие от институционалната грижа и от всички форми на насилие, както и ползите от отзивчивите и позитивни родителски грижи.
- Ключово важно е заложените в стратегията механизми за планиране, мониторинг и оценка на изпълнението ѝ да бъдат прилагани в тяхната цялост, както и да се въведе редовно събиране на данни и информация, които позволяват оперативното планиране да се извършва на база ясни доказателства за постигнатите резултати.

Като основни **сфери на развитие на стратегията** определяме:

- Изключително важно за изпълнението на този стратегически документ, за да представлява той нещо повече от пожелания и обещания, е да бъде финансово обезпечен. На този етап не виждаме в документа целенасочен ангажимент за финансова рамка, която да обезпечи изпълнението на заложените в него мерки и ключови реформи. Искрено се надяваме, че като част от изготвянето на Пътната карта и тригодишните програми за оперативно планиране, ще бъде изготвен и финансов план за ресурсното обезпечаване на стратегията. Важно е да бъде регламентиран финансов ангажимент на държавата и да се създаден и приложен инструмент за редовно проследяване на инвестициите в децата. Добре е да бъде привлечен корпоративния сектор и да бъде стимулирано дарителството в подкрепа на каузи, свързани с работа в полза на децата, която подкрепя изпълнението на стратегията.
- Немалка част от очакваните резултати в документа са формулирани много общо, без конкретен ангажимент точно какви показатели се целят. Например, предвижда се да бъде намалена детската бедност, но не се посочва какъв резултат следва да бъде достигнат в процентно намаление. Препоръчваме Пътната карта да посочи конкретни индикатори за количествените резултати, както финални (към 2030 г.), така и междинни (напр. колко се очаква да е намалението до края на първата тригодишна програма за изпълнение, колко до края на втората и т.н.).
- Бедността е в основата на редица проблеми, свързани с гарантирането на правата на децата. Детската бедност в България е висока и докато не бъде постигнато значително намаление, няма как да бъдат гарантирани всички права на всички деца и да се изпълни потенциала на всяко дете. Проектът на стратегията съдържа цели, свързани с намаляване на бедността, но заложените мерки за изпълнението им по никакъв начин не са достатъчни за да постигнат планираните резултати. Необходим е по-целенасочен и задълбочен поглед върху факторите, които обуславят предаването на бедността между поколенията. Предлагаме в стратегията да бъде заложено извършването на цялостен анализ, който да послужи за насочване на

действията на държавата по темата за детската бедност, планирани в тригодишните програми за изпълнение.

- За да бъдат успешни заложените реформи, от основно значение е по тях да бъде създаден широк обществен консенсус. Стратегията следва да бъде припозната като обща платформа за действие от страна на родителите, ключовите институции, гражданското общество, професионалните общности, медиите и корпоративния сектор. Припознаването на стратегията от ключовите заинтересовани страни е изключително важно, тъй като в противен случай биха се появили съпротиви, липса на ангажираност по отношение на техните отговорности и неяснота по отношение на тяхната роля. Някои от тези рискове започват да се извяват още на този етап, както наблюдаваме около дебата, свързан с телесното наказание. Необходимо е сериозно ангажиране с някои обществени нагласи, което не може да се случи без цялостна комуникационна стратегия. Препоръчваме това да бъде заложено като част от Пътната карта за изпълнение на Националната стратегия за детето (2019-2030).

В заключение бихме искали да поздравим екипа на Държавната агенция за закрила на детето за изключително широкия консултативен процес, който проведе преди и по време на изготвянето на стратегията. Планирането на стратегията се случи в условието на прозрачност и съгласуваност, а спазването на тези принципи още от самото начало на процеса следва да зададе добър старт за тяхното спазване и в рамките на управлението на процеса, когато започне изпълнението на мерките, заложиени в стратегията.

Фондация „За Нашите Деца“

София, 4 февруари 2019 г.

